

slniečko 5

ROČNÍK 53

JANUÁR 1999

10 Sk

Založené v Matici slovenskej r. 1927

VEĽKÁ LITERÁRNA SÚŤAŽ

Smutno nám bolo, ani neviem opísať ako, keď nás pred rokmi, ešte veľmi mladý, spisovateľ Vlado Bednár navždy opustil. To je ten najkrupejší žartík, ktorý nám vyviedol, vraveli sme si. O koľko veselých príhod, o koľko rozprávok sme prišli. Deti nám iste budú zazlievať, že sme na neho nedávali väčší pozor. Lenže to akoby ste mali ustriechnuť vrece bŕch. Zajtra prídem, čakajte ma, zavolal nám popoludní. Skoro ráno nasadol na vláčik, ktorý ho zaviezol na Záhorie, a pred obedom nám už vysypal na stôl takú kopu suchohríbov, že sme išli puknúť od závisti. Jáj, moji milí, zbierať huby, to je umenie, doberal si nás figliarsky. Ja prídem do hory, sadnem si pri prvej rodinke hríbov a rozprávam im rozprávky. O chvíľu sa ku mne zbehnú hríby z celého lesa a samy sa mi núkajú do košíka.

Neveríte mi, kamaráti, že to tak bolo? Prečítajte si jeho knihu Hubárske rozprávky.

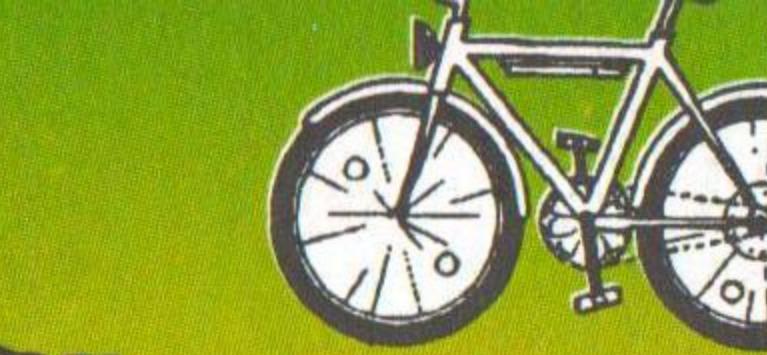
Rozmýšľam, ako by som vám Vlada Bednéra opísala, ved' vy ste ho nemali možnosť poznáť. Aha, už viem. Bol ako Dlhý, Široký a Bystrozraký dovedna. Dlhý bol naozaj. Jeho hlava, plná dobrých nápadov, vždy trčala nad ostatnými. A tenký bol ako trstina. Možno preto chodil všade s Tomášom Janovicom. Ten dával pozor, aby ho neodfúkol bratislavský vietor. Občas spolu aj vymýšľali. Raz si spolu vymysleli Žuvačkové kráľovstvo, potom zasa Kľúčikové kráľovstvo a v oboch bolo veselo. Potvrdia mi to deti, ktoré tieto rozprávkové hry počuli v rozhlasovej.

Široký bol Vlado Bednár, keď roztiahol ruky. Asi preto mu ich príroda také dlhé nadelila, aby ju mohol celú objať. A on ju mal naozaj rád. Ako inak by bol mohol napísat' príbehy Čo mi kvety natárali alebo knižku Moje najmilovannejšie zvieratá.

A ešte som vám, kamaráti, dlžná dôkaz o tom, že Vlado Bednár bol nielen Dlhý, Široký, ale aj Bystrozraký. Ak vám stačí jeden, tak ruku na srdce, všimli by ste si vy, že klavír má brzdový a plynový pedál? To je postreh, čo? Nuž dokážte, že ho máte aj vy, a napište nám, kto okrem šoférov by podľa Vlada Bednéra mal mať vodičský preukaz. Ak na to neprídeťte, vylúšťte si to v krížovke a odpoved' pošlite na adresu: Slniečko, P. O. BOX 307, 810 00 Bratislava.

Vtipkári, do toho! Kto vyhrá teraz peknú knižku alebo bicykel na konci školského roka?

KVETA SLOBODNÍKOVÁ

O SLNIEČKARSKÝ BICYKEL

Ilustrovala
ALENA WAGNEROVÁ

VLADO BEDNÁR

Odvoch plchoch

Kedysi dávno prišiel za mnou môj veľmi dobrý priateľ z Brezna Kamil Žabka. On je Žabka, ja Rybička, možno aj preto sa tak kamarátme. No nie iba preto. Na hrebeňoch Nízkych Tatier zažili sme spolu veľa smiechovín. Robili sme chatárov, meteorológov, horských nosičov, ale o tom až druhý raz. Tento Žabka mi povedal, reku, či by som mu nemohol pomôcť postaviť drevenicu. Takú celkom malú dreveničku s jedinou miestnosťou, kde bude všetko, aj spálňa, aj jedáleň, aj kuchyňa, aj detská izba, ba aj predsieň.

Čože by som nepomohol!

Nuž dali sme sa do toho. Auto sme nemali, a aj keby sme ho boli mali, nebolo by nám bývalo na nič, lebo ta, kde mala stáť drevenička, nijaká cesta neviedla. Všetko sme museli vynášať pekne na chrbotoch. Najväčším ma potrápila platňa na sporák, ktorú som si z pohodlnosti nasadil na krk cez okrúhly otvor uprostred. Ibaže vtedy tam hore zafúkal vietor a mňa aj s milou platňou hnalo cez tri doliny doprava a potom späť. Ako plachetnicu na rozbúrenom mori. Nikdy, milé deti, nechoďte do prírody s platňou na sporák na krku! A ak pôjdete, zistite si, či sa nezmení počasie. Platňa môže v daždi zhrezavieť. Ešte horšie je však niest cez les rebrík. Aj my sme s ním mali čo robiť.

VEĽKÁ LITERÁRNA SÚŤAŽ

No, natrápili sme sa! Vtedy som zistil, že najväčšiu hmotnosť na svete má obyčajná tehla. Pribalte si do plecniacika zo desať a uvidíte.

Napokon sme mali už aj šindle pribité, ani piecka už nedymila. A keď sme suchým machom pozapchávali škáry medzi hradami, už nám bolo sveta žiť! S pôžitkom sme sa rozvalili na prične.

A bolo nám dobre. Ohníček v piecke milo pukotal a seno na pričniach tak rozvoniavalo, až na nás prišiel spánok. Vtedy sme si ešte myšeli, že budeme bývať v dreveničke sami dvaja – Žabka s Rybičkom.

No chvílu potom, ako som sfúkol petrolejku a ľahli sme si spať, dostali sme prvých hostí!

Najprv čosi potichu zaškrabkalo za našimi hlavami, potom zacupkalo, zadupkalo, ako sa chodí na prstoch pri skrývačke, ak je niekto nešikovný. A potom zo skrinky spadol na zem hrnček na čaj.

„Zbojníci!“ oznámił som Žabkovi radostne, lebo ešte som sa s naozajstnými zbojníkmi nestrstol.

„Alebo medved!“ potešíl sa aj Žabka, lebo on by sa rád stretol s medvedom.

Zažali sme petrolejku a hľadali, no nikde nič. Aj dreveničku sme obišli, volali do tmy, že čaj je navarený, no márne. Nechali sme zapálenú petrolejku a tvári sme sa, že spíme.

Odrazu som len medzi brvnami nad pričňou zazrel párik zvedavých očiek. Kamil Žabka zase zjastríl druhý pár očiek na našej skrinke so zásobami.

„No, máme po spánku aj po chlebe!“ povedal Žabka. „Sú tu hostia. Plchy. Vo dne spia a v noci bútoria.“

„Možno majú len nočnú službu,“ obraňoval som ich.

Milé plchy boli naozaj milé a po chvíli sa odvážili vyjsť. Väčšie ako myš, no s krásnym si vastohnedým kožuštekom, aký mávajú veveričky. Aj chvostík mali skoro rovnaký. Ale oči! Očiská veľké a tmavé, s čiernymi okuliarmi, ako som spomínal.

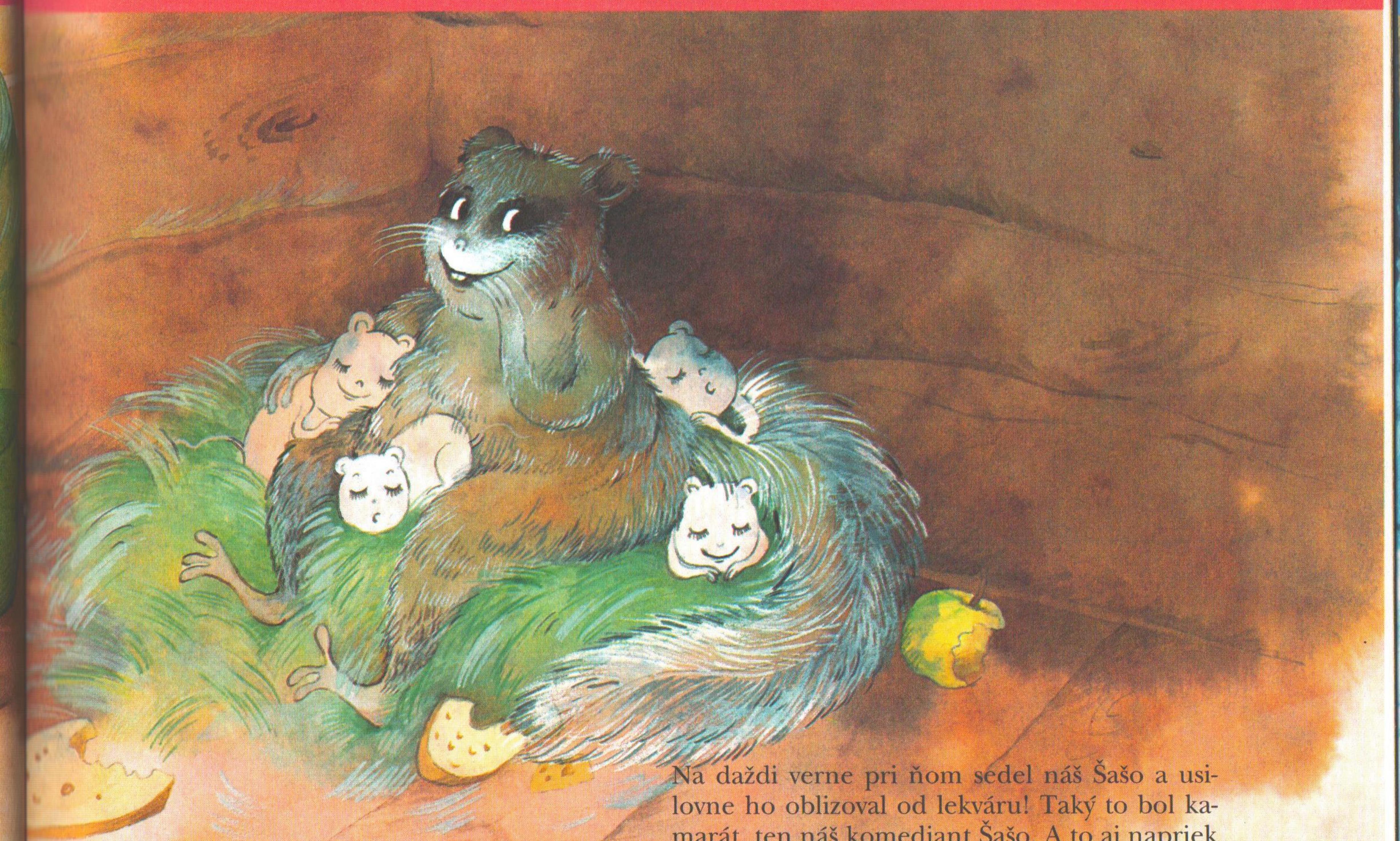
Na druhý večer sa už u nás udomácnili a my sme čakali na ich výčiny. Už sme vedeli, že sú dva. Jedného sme nazvali Boháčik, lebo si našiel miesto rovno v komore s potravinami a myšel si, že je ktovieko bohatý.

Druhého sme nazvali Šašo. Našiel si miesto pri pričniach a tu na drevených hradach stváral také kúsky a šašovstvá, že sme sa obaja museli stále smiať.

Zvykli si na nás, najmä Šašo. Ten sa s nami tak skamarátil, že sa neskrýval ani cez deň. Hoci kedy som ho našiel spať v svojom klobúku, inokedy mi vyskočil z vrecka hubertusa. Mali sme ich radi, a keď sme odchádzali do hory, nechávali sme im dvere otvorené, aby aj ony mohli ísť na prechádzku.

Raz sme sa vrátili neskôr a nášho Boháčika nikde! Len Šašo pobiehal po pričniach, ako by nám bol chcel povedať niečo dôležité. Ale ako môže povedať, keď sme sa ešte nenaucili jeho plšiu reč?

○ SLNIEČKARSKÝ BICYKEL

„A kdeže máme nášho skladníka?“ pýtal sa ho márne Žabka.

Prehľadali sme celú dreveničku a Šašo nám pomáhal.

Napokon sme predsa len Boháčika objavili. Ráno sme sa náhlili a zabudli sme dobre zakryť jahodový lekvár. A teraz sa z neho ozýval tichý zúfalý piskot. Taký sladký. Pravdaže, bol tam až po ňufák, náš zvedavý a maškrtný Boháčik.

Vyniesli sme ho celého zalepeného od lekvára pred chatku. Práve začalo popŕchať, a tak sme dúfali, že ho dážď okúpe.

„To máš za trest, ty pahltník!“ karhal ho dobrák Žabka.

Po chvíli som sa šiel na neho pozrieť, či mu netreba pomôcť. A neveril som vlastným očiam.

Na daždi verne pri ňom sedel náš Šašo a usilovne ho oblizoval od lekvára! Taký to bol kamarát, ten náš komediant Šašo. A to aj napriek tomu, že ho Boháčik nikdy nepustil ani len do blízkosti komory.

Zima bola dlhá, potom som mal veľa práce v meste, a keď som sa konečne dostal znova do dreveničky, bol už jún. Hned som sa Žabku spýtal, čo je s našimi znázymi, a on tajnostkársky povedal:

„Pst! Pripravili nám pekné prekvapenie!“

Odviedol ma do kúta dreveničky a odhrnul kópku sena. Tu v guľatom hniezdočku vylihol si náš Šašo so štyrmi ešte holými mláďatami plšíčatami.

Až teraz som sa dozvedel, že Šašo bola vlastne mama Šaška. A Boháčik je otec.

Mláďatá nezostali s nami bývať. Ešte kým som odišiel, vyviedla ich Šaška do lesa, aby sa naučili lesnému životu. Nemyslite si, aj plch sa musí kadečo učiť!

V januári zima varí z vody ľad

Ilustrovala
Ľuba Končeková - Veselá

Silvestrovská

Ľubomír Feldeк

Rok sa skončil, rok sa začal, sneží,
a ja sedím na Michalskej veži.

Vyfúklo ma na samý jej vrchol.
Vyzerám tu, akoby som spŕchol.

Na vežu sa pozrel ktosi zdola.
Začul som ho, ako s hrôzou volá:

„Ratujte sa, z veže visí kvapka,
taká veľká ako slonia tlapka!

Ked' na vás tá kvapka z veže zletí,
osirejú vaše drobné deti!"

Čo má nohy, všetko skryť sa beží.
Sneží a ja sedím na tej veži.

Tam ma ráno zbadal švagor Ičo.
Švagor Ičo slúži u hasičov.

Ked' hasičskú trúbu k ústam kládol,
začal trúbiť a spúštať ma nadol.

Vyfúkol mi nahor čisté áčko.
Chytiť sa ho pre mňa bolo hračkou.

Zniesol som sa z veže na tom áčku
pohodlne ako na padáčku.

Dunajský vinš

Mária Ďuríčková

Vlní sa Dunaj, vlní,
nech sa vám všetko splní!

Nech máte zdravia
ako vody v Dunaji,
jednotiek toľko
ako piesku v Dunaji,
priateľov toľko
ako rybiek v Dunaji.

Vlní sa Dunaj, vlní,
nech sa to všetko splní!

Január

Gabriela Chmelíková

V januári
žiari

všetko do biela.

Akoby po nočnom nebi
húска letela.

V januári zima

varí z vody ľad
a ja mám jej
cencúľance"
veľmi rád.

SLOVENSKO, moja vlast'

VLADIMÍR FERKO

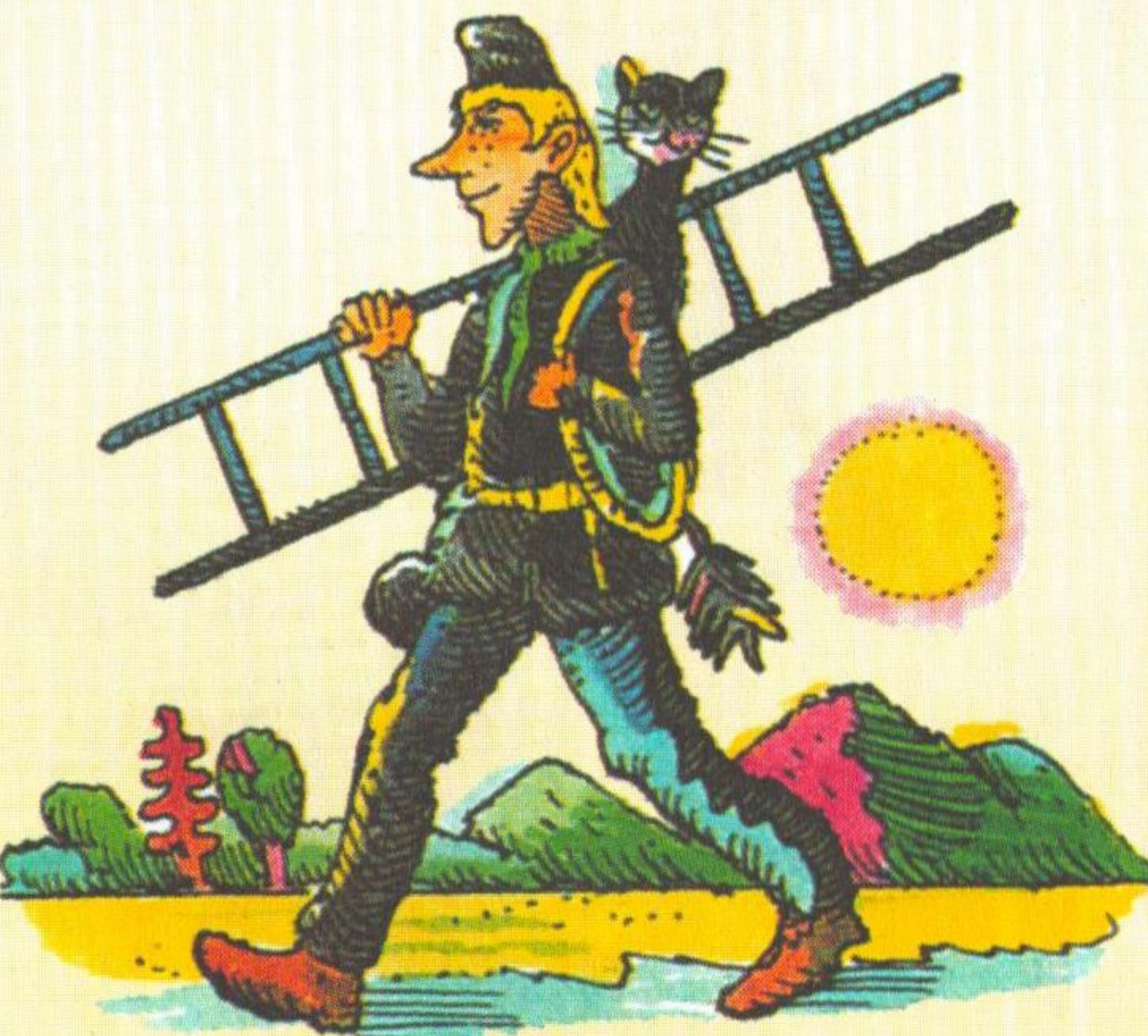
Kominári - čierni chlapci

Každý rok na Nový rok si ľudia pozorne všímali, či ten, koho prvého uvidia, je muž alebo žena, či prvý vinšovník je chlap, či im krížom cez cestu neprebehne čierna mačka, či nebodaj nestretnú mníšku.

Lebo muž bol dobrým znamením do Nového roka, no hádam najlepším – kominár. Od nepamäti sa verilo, že prináša šťastie, stačí iba chytiť si gombičku na šatách a pokrútiť ňou. Preto kominári bývali častým motívom na novoročných kartáčoch či telegramoch. Podobných povier bolo veľa.

Kominárstvo je výnimočné remeslo patriace medzi služby. Nespracúva nijaký materiál, nevyrába žiadne výrobky, ale „vyrába“ bezpečnosť a spokojnosť a možno kdesi tu je zdroj spomínanej povery.

Kominárstvo vzniklo zo skúseností s ohňom a z potreby chrániť sa pred ním. Kroniky našich dedín a miest uchovávali mnohé svedectvá o záhubných požiaroch, ktoré neraz zníčili celú dedinu či časť mesta. Bývali požiare, v ktorých zahynulo veľa ľudí, dobytka, pri nejednom sa roztašovali zvony. Ľudia pobadali, že požiare často vznikajú v komínoch. Z dymu, ktorý odvádzajú, sa v komínoch usadzuje sadza a sadza je čistý uhlík, horľavina, ktorá skôr-neskôr vzbílkne. V prie-

behu rokov a generácií sa ukázalo, že komín očistený od sadzí je nepomerne bezpečnejší.

**Kominár, kominár,
kedy si sa umýval?
Včera večer v sobotu,
ked som nemal robotu.**

Na Slovensku sa prví kominári objavili v 17. storočí. Boli to výlučne Taliansi z okolia Milána alebo z talianskej časti Švajčiarska. Tak ako naši známi drotári, aj oni so sebou vodievali učňov – malých kominárikov.

Popri nich sa aj naši muži začuli kominárstvu a roku 1748 si založili celohorský kominársky cech v Györi, na maďarskej strane Dunaja. Neskôr sa cech prestahoval do Bratislavu. Roku 1827 už bez kominárskeho majstra nebolo ani jedno mesto či mestečko na Slovensku.

Kominárstvo bolo dobre plateným remeslom, zabezpečovalo trvalý a pravidelný príjem. Mnoho chlapcov sa pokúšalo dostať sa do tohto cechu, ale nebolo to ľahké ani jednoduché. Každý kominár musel mať osobitný preukaz spôsobilosti. Živnostenské oprávnenie sa

dedilo z otca na syna, no kominársky majster ho mohol previesť aj na inú osobu, napríklad na zaťa. A práve súbor predpisov, pravidiel a zvyklostí obmedzoval prírastok nových kominárov. Boli to mûdre opatrenia, lebo okrem iného udržiavali počet kominárov na takej úrovni, akú krajina potrebovala.

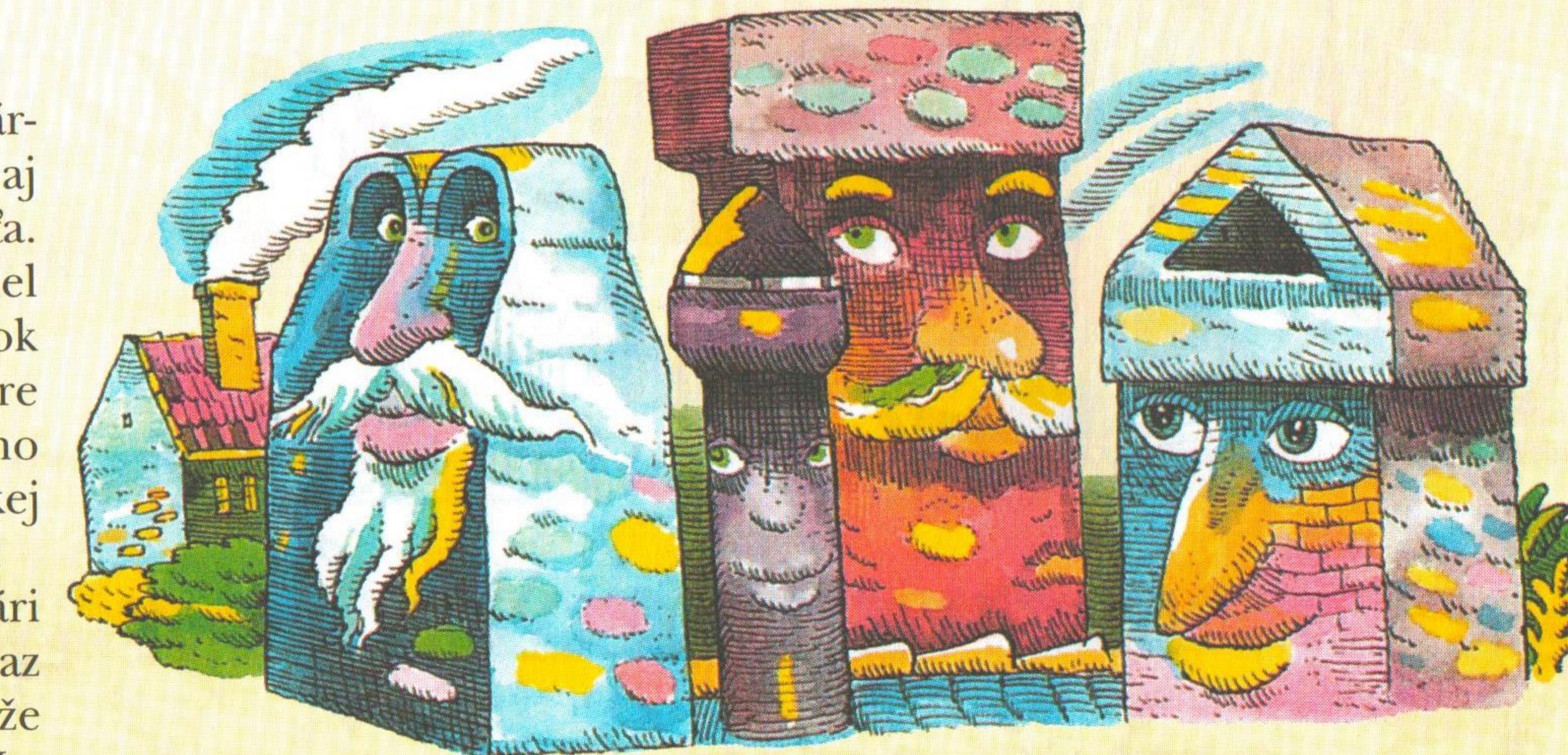
Ak sme spomíinali, že kominári museli mať osobitný preukaz spôsobilosti, bolo to aj preto, že museli byť čestní a spoľahliví. Mali voľný vstup na strechy, na povały. Keby sa medzi nich bol vtrúsil človek so zlodejskými sklonmi, bola by utrpela kominárska čest. A neboli by museli kradnúť ani on sám, bolo by stačilo povedať inému, kadiaľ a ako sa možno do domu polahky dostať, čo sa dá uchmatnúť na povaľach.

Kominári nikdy neporušili zásady statočnosti, neskôrli na šikmú plochu, nezneužili to, čo videli. A iste aj tátó vari tristoročná skúsenosť s nimi prispela k ich dobrému menu, ba až popularite. Až do takej miery, že každý, kto stretol kominára, či už veril na poveru, či nie, sa mu potešil.

Dvojstranu ilustroval MARTIN KELLENBERGER

SLOVENSKO, moja vlast'

Komíny

Boli také časy, že aj komín bol novotou. Po stáročia sa varievalo na otvorených ohniskách. Dym odchádzal oknami, dverami. Až neskôr začali kachliari stavať nad ohniská otvorené sopúchy, zberače-odvádzace dymu, ktorí vyvádzali na povaľu. Ešte aj v čase môjho detstva strechy pokryté šindľom mali len dymníky, nie komíny, iba otvory, aby dym lepšie odchádzal. Takéto, po celý rok zadymované povaľy bývali aj údiarňami. Máso, klobásy, slanina visievali pred ústím komína na povaľach, kym ich nepojedli.

Ked prišla „móda“ komínov, ktorú presadzovala vtedajšia stoličná vrchnosť, ľudia ju neprijímal s porozumením. Taký komín bola drahá vec. Spotrebovalo sa naň až 700 pálených tehál. Preto ich často kombinovali s nepálenými. Ale pre mnohých bol aj tak komín neprístupnou novotou.

Ľudia sa však postupne presvedčali o výhodách tejto „módy“, lebo komín naozaj znižoval nebezpečenstvo požiaru, spoľahlivo odvádzal dym a navyše – dovoľoval vyskuvať viac miestností súčasne.

**Čierne oči,
čierna tvár,
v ruke čierna štetka.
To je ujo kominár.
Neboj sa ho, Betka!**

Malovaná pisanka

Po Novom roku a klopalí na zasnežené chalupy „Vínsu-
jeme šťastný nový rok,“ zaželali do-
mácim a o chvíľu už boli na dvore.
Lenže nie s prázdnymi. Jeden
mal na napichnutý kúsok +
druhý a tiež voniajúci . „Co
keby sme šli víňovať aj my,“ pove-
dali si traja . Možno aj nám
dajú nejakú maškrku. “A podľah do
nejblížej . Vínsujeme vám stu-
ník rok, aby vám od zimy odpradol
boki,“ spustili. Domáci sa nahnevali: „A
či sa to takto vínsuje?“ Vráli a mi-

lých vyprásili. A ak bolo tu,
tak sa stalo aj v druhej . Len v
brej sa zasmiali a snehovým Tronom
kráľom napichli na ražne + a
velký . ochutnali maškr-
ky a zmašili sa. Musia sa krochv
ochladil,“ povedali si. Noráno, keď
otvorili , na nebolic . Roz-
lopili sa, žalostlili . Sedovie
a Dunčo im prisakali a pri-
tom sa akosi podozrivo oblizovali
od ucha k uchu.

NAPÍSAL: P. ORAVEC
NAMALOVALA: D. ONDREJKOVÁ

Buvirozprávka o dedkovi

Bol raz jeden dedko. To však nie je všetko. Ten dedko mal babku. A okrem toho ešte nadváhu, odvahu a povahu. Tá dedkova povaha bola prišerná. Dedko bol ako malý chlapec. Stále sa s babkou škriepil, vadil a hádal, a keď sa nehádal, tak sa priečil, handrkoval a hašteril.

„Dedko, nemal by si toľko soliť,“ radila mu babka pri obede.

Dedko nbral za lyžicu soli a just si ju hodil do polievky.

Ak chcela babka, aby ju dedko počúvol, musela na to ísť inak. Musela povedať:

„Dedko, počúvaj, mal by si si tú polievku poriadne posoliť.“

Vtedy dedko zamkol soňičku do špajze a bol pokoj. Ale keď bol dlhšie pokoj, dedko sa cítil nepokojný. Zvykol si na to, že sa s babkou háda.

„A čo si tak ticho?“ pokúšal, keď bol chvíľu pokoj. „Inokedy máš rečí a rečí!“

Babka mykla plecom a odvrkla:

„Ech, ty dedo dedkovitý, protivný a jedovitý!“

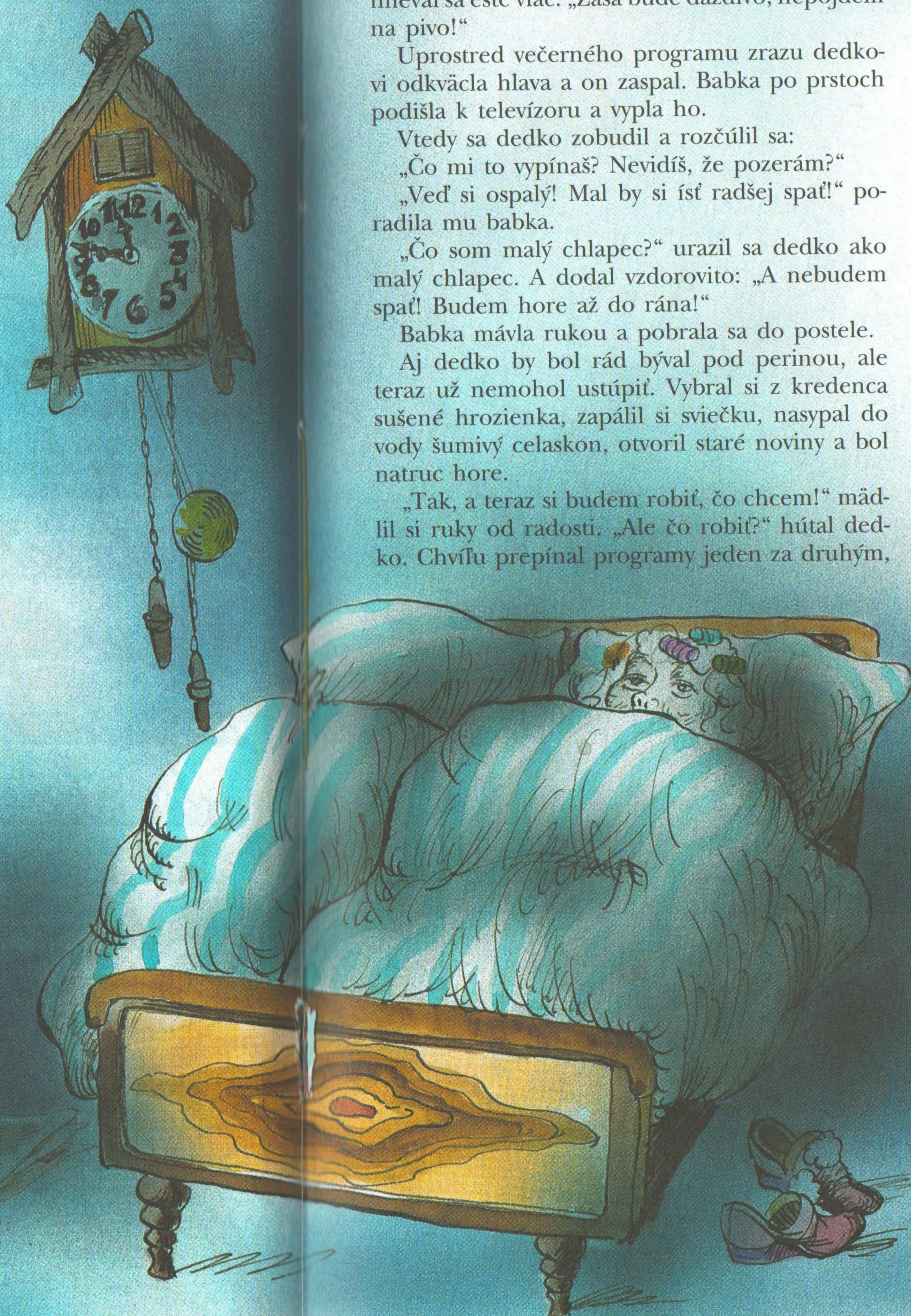
Dedko vyskočil na rovné nohy a vrátil jej to:

„Ach, ty baba z Babej hory, už som z teba celý chory!“

Ale dedko nebola, chvalabohu, chorý, iba trochu zanovity. Cez deň sa to ešte dalo vydržať, ale večer bol dedko priam nezniesiteľný.

„A budeme pozerať Maďarov!“ vyhlásil pri televízore, hoci po maďarsky nevedel ani slovo.

„Keď Maďarov, tak Maďarov,“ súhlasila babka. „Aspoň ti poštropkám deravé ponožky!“

„A načo ti budú Maďari, ved' im nerozumieš!“ nazlostil sa dedko a prepol na správy o počasí. „Vidíš? Zasa nespŕchnie!“ jedoval sa, keď hlásili slnečné počasie. A keď malo naopak pršať, hneval sa ešte viac: „Zasa bude daždivo, nepôjdem na pivo!“

Uprostred večerného programu zrazu dedkovi odkväcla hlava a on zaspal. Babka po prstoch podišla k televízoru a vypla ho.

Vtedy sa dedko zobudil a rozčúlil sa:

„Co mi to vypínaš? Nevidíš, že pozérám?“

„Ved' si ospalý! Mal by si ísť radšej spať!“ poradila mu babka.

„Co som malý chlapec?“ urazil sa dedko ako malý chlapec. A dodal vzdorovito: „A nebudem spať! Budem hore až do rána!“

Babka mávla rukou a pobrala sa do posteľe.

Aj dedko by bol rád býval pod perinou, ale teraz už nemohol ustúpiť. Vybral si z kredenca sušené hrozienska, zapálil si sviečku, nasypal do vody šumivý celaskon, otvoril staré noviny a bol natruc hore.

„Tak, a teraz si budem robiť, čo chcem!“ mädlil si ruky od radosti. „Ale čo robí?“ hútal dedko. Chvíľu prepínal programy jeden za druhým,

Ilustroval
PETER CPIN

chvíľu sa pozeral z obloka, chvíľu jedol hrozienska, chvíľu pil šumivák, chvíľu driemal, chvíľu počúval výtah, chvíľu pozeral na hviezdy, chvíľu pozeral do zrkadla, chvíľu bol v kúpeľni, chvíľu... No áno, mal dlhú chvíľu.

Nazrel do izby, či už môže ísť spať.

„Tak čo, dedko, už sa ti chce spať?“ ozval sa babkin hlas. Ani ona ešte nespala.

„Kdeže!“ zvolal bodro dedko. Nemohol predsa pripustiť, že sa mu stráááááááne chce spať. A tak sa vrátil do kuchyne, pozrel sa na nástenné hodiny, či ešte nie je ráno. Ale do rána bolo ešte ďaleko!

„Tá babka ma vždy musí vypočí!“ hundral dedko. „Kvôli nej musím teraz trčať tu, hoci sa mi príšerne chce spaaaaaaaaf...“

A dedkovi sa zívlo tak naširoko, že by v okamihu prehltol aj malé prasiatko.

Dedkovi oťažela hlava a klesla mu na kuchynský stôl. V polospánku počul tichý, príjemný hlas: „Dedko, naučím ťa lietať! Roztiahni ruky a vzlietni!“

Dedko so zatvorenými očami vstal a urobil krok. Vyšiel cez otvorené kuchynské dvere. Cítil, že sa vznáša. Alebo sa mu to iba sníva? To nie je dôležité. Dedko ľahúčko stúpal nad oblaky. Vtom mu však oťaželi krídla, vlastne ruky a dedko padal na zem.

„Pomoc!“ chcel vykríknúť, ale nemohol. Padal, padal, padal, až dopadol do mäkkučkej periny. V polospánku cítil, že mu ktosi vyzúva papuče. Kto si? Babka to bola. Tvrdochlavý dedko odfukoval a babka mu pre istotu zaspievala uspávanku:

**Dedko, dedko dedkovitý,
tvrdohlavý, trucovitý,
aj dedkovia musia spať,
aj keď sa vraj hádať rád.**

Vajda Dúgo

Kedysi dávno, keď ešte kráľovstvá siahali od mora k moru a Cigáni kočovali od východu na západ, putoval šírym svetom neveľký cigánsky kmeň.

Rómovia blúdili horami-dolami, šírymi stepami i hustými lesmi, no nemohli nájsť miesto, kde by sa usadili. Lebo odkiaľ ich nevyduril hlad a bieda, vyhnali ich zlí ľudia či mocnejšie kmene.

Ako tak raz tiahli horskou pustou krajinou, na jednej rozľahlej lúke ich prikvačil súmrak. Tú lúku z jednej strany obtekala rieka, nad druhou sa týčil nebotyčný skalný vrch.

Starý vajda, mûdry a skúsený vodca kmeňa, sa poobzeral okolo seba a vráví:

„Romale, dlho sme všelikade kočovali, nuž nastal čas, aby sme si na tejto lúke oddýchli, nazbierali sín a trochu sa aj zabavili. Zajtra nech si traja mládenci vyberú tri nevesty, a vy ostatní sa hotujte na tri slávne svadby.“

Na druhý deň starý vajda vybral troch najsúcejších mládencov a povedal im:

„Synovia moji, chodte teraz ta, kde vás povedú oči a nohy a prineste dar pre svoju nastávajúcu. Aký dar prinesiete, takú vám vyberiem nevestu.“

Mládenci sa rozišli každý inou stranou.

Najstarší, Báro, šiel povedla rieky. Prekutával kroviny, hľadel do korún stromov, no neobjavil nič, čo by stalo za to. Odrazu sa pošmykol a už bol vo vode. Horko-ťažko sa postavil a vtom, rovno pod nohami, zazrel jagavy žltý kameň, veľký ako barania hlava. Zdvihol ho a podňo s ním do tábora.

Už sa zvečerievalo, keď prišiel pred vajdov šiator.

„Vajda, prialo mi šťastie,“ natešene zvolal, „budem veľký boháč.“

Kedysi Rómovia zazreli zlatý kameň, zhíkli od údivu a rómske matere začali pristrkovať svoje dcéry bližšie k vajdovi. Lenže ten prehovoril akosi neveselo:

„Dobre, Báro, keďže si sa stal bohatým, tvojou nevestou bude Šára, najbohatšie dievča z nášho kmeňa.“

Po vajdových slovách sa začala svadba a trvala až do

rána. Zatiaľ druhý mládenec, Šúko, blúdil po lesných húštinách. Nad ránom prilíčil kušu, vystrelil a o chvíľu už tăhal domov statného jeleňa.

„Toto je dar pre moju nevestu,“ hrdo oznámil vajdovi, „bude z neho dostať mäsa pre moju i jej rodinu.“

Vajda si prihladił fúzy a akosi smutno povedal:

„Si dobrý poľovník, Šúko. Dokážeš naloviť zveriny aj pre dve rodiny. Tvojou nevestou bude teda Thúly, najlepšia kuchárka.“

A bola druhá svadobná hostina. Všetci sa veselili, jedli, pili, tancovali.

Dúgo, najmladší z mládencov, sa rozhodol pre najtažšiu cestu. Vybral sa na strmý vrch nad táborm. Škriabal sa stále výšie a výšie. Driapal sa po skalách, dlane, lakte i kolenná si rozdieral od krvi, až vyšiel na samotný vrch. Rozhliadol sa a od úžasu takmer zamrel: hlboko pod ním boli žírne lúky, rybonosné potoky, husté lesy. Vtom pod skalným výčnelkom zazrel strapec krásnych červených kvetov. Boli to kvety života.

Dúgo pokľakol, jeden z nich opatrne odtrhol a založil si ho za klobúk. Potom sa spustil strminou nadol. Kedysi prichádzal do tábora, príbuzní mu bežali v ústrety. No len čo si všimli, že nič nemá v rukách, ba ani na

Ilustroval
JÁN LENGYEL

chrbe, bez slova sa otočili a vrátili sa k táborovým ohňom.

Dúgo predstúpil pred vajdu:

„Najspravodlivejší vajda,“ oslovil ho, „vráciam sa posledný, lebo som si vybral ťažkú cestu. Vystúpil som na vrch nad naším táborom a uvidel som kraj, akému niet páru. Je v ňom dostať mäsa pre naše kone, dreva na naše ohne i zveriny na našu obživu. Zostaňme tu a ja viem, že nás budú ochraňovať dobrí duchovia. Žiaľ,“ stíšil Dúgo hlas, „nepriniesol som žiadny dar, iba tento kvietok,“ zložil si klobúk z hlavy a ukázal na kvetinu. „No isto je to zázračný kvet, lebo vyrastal zo samej skaly. Prijmi ho, vznešený vajda, a ži medzi nami ešte dlhé roky v zdraví.“

Dúgo sa hlboko poklonil a zasunul kvietok za stuhu vajdovho klobúka.

Ozval sa smiech a všeljaké posmešky. Lenže vajda vzal klobúk, položil si ho na hlavu a slávnostne riekoval:

„Romale, či ste slepí a hluchí? Nezbadali ste, že pri slovách mûdreho Dúga výšlo nad naším kmeňom slnko? Vo vašich šiatroch sa rozjasnilo, no vo vašich hlavách zostala temnota. Báro priniesol zlato pre seba a pre svoju rodinu, Šúko mäso pre svojich a nevestiných najbližších, ale Dúgo dal dar celému kmeňu. Dal mu kvet, čo bude rozjašňovať nás nový domov.“

Nato sa poklonil a odovzdal Dúgovi vajdovské žezlo, fajku a zlatý prsteň, znaky svojej moci.

„Romale,“ pokračoval, „odteraz budete počúvať nového vajdu, podriadite sa jeho vôli. A tebe,“ obrátil sa k Dúgovi, „dávam za ženu Rašani, najkrajšiu dievčinu nášho kmeňa.“

Dúgo a krásna Rašani poklakli, prijali z rúk starého vajdu požehnanie. Na znak manželskej vernosti sa objali a pobozkali.

Potom nastalo vesenie, aké ešte nebolo a už ani nikdy nebude.

Každý spieval a tancoval, ba ešte aj červený kvietok poskakoval.

POVEST' O BREZNIAŃSKOM BOMBURÓVI

V slobodnom kráľovskom meste Brezne žil kedysi kováč-silák Bombura. Jeho vyhňa stála uprostred meštianskych domov, nuž nie div, že večný buchot-treskot vyzval nevôlu radničných pánov.

Jedného dňa si vo dverách vyhne zastal sám brezniansky richtár.

Bomburova opovážlivosť priviedla richtára takmer do mdlôb.

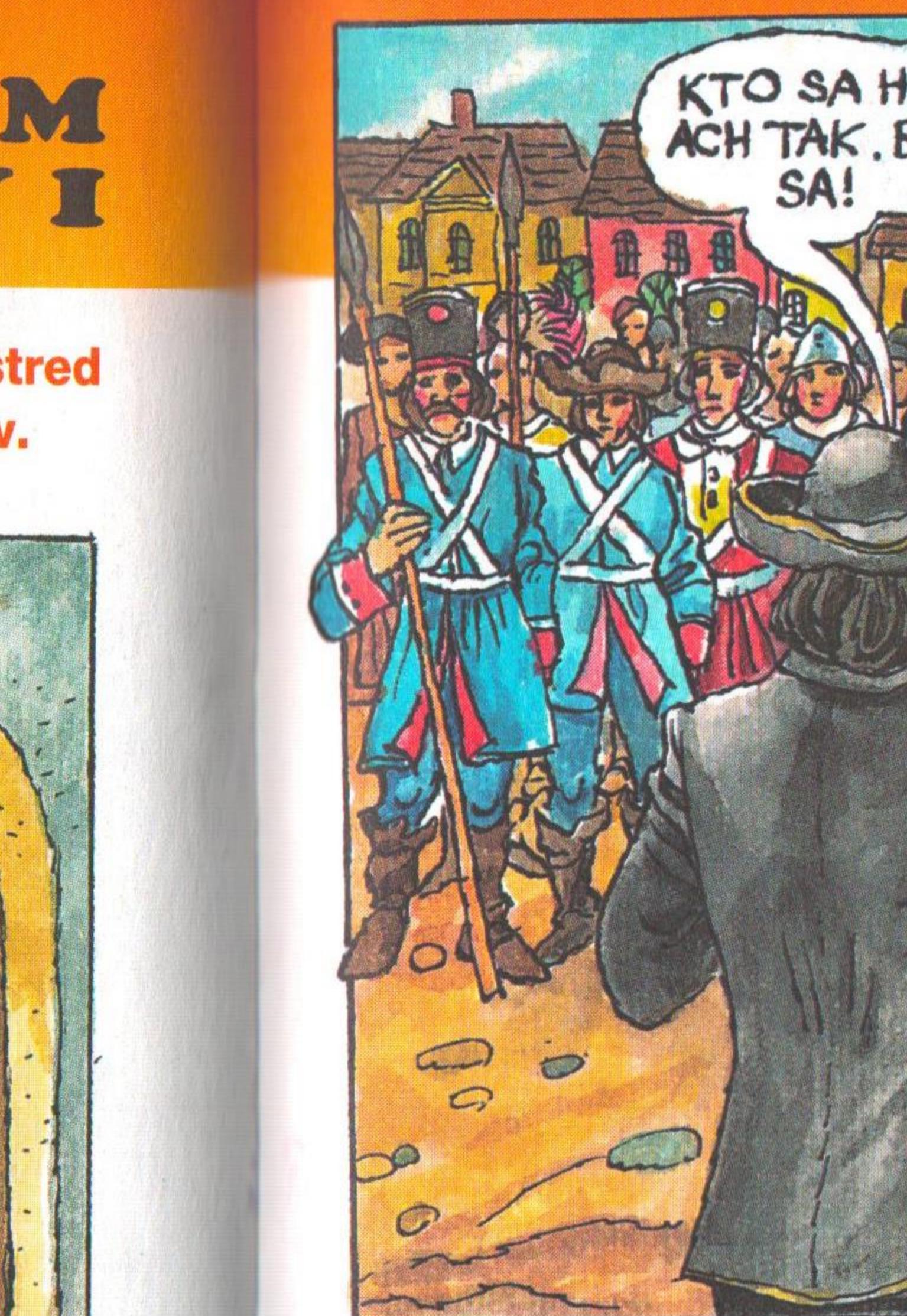
Neuplynulo veľa dní a v kráľovskom meste nastal poplach.

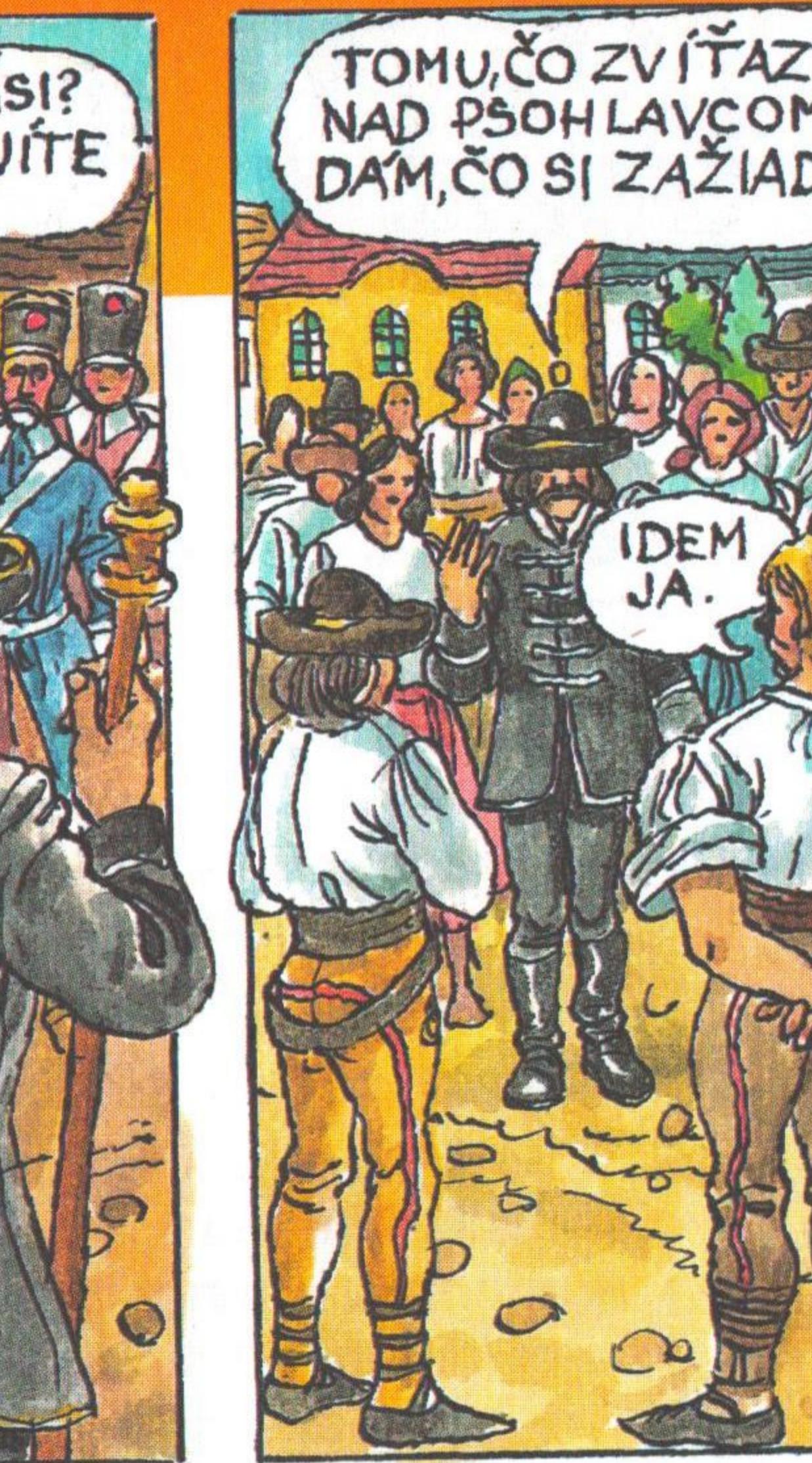
Turecké tlupy obľahli kráľovské mesto Brezno zo všetkých strán.

Turecký veliteľ pochopil, že mesto nedobye a tak vymyslel iný plán.

V meste bola kráľovská posádka, no ani jeden z vojakov nechcel bojať s Turkom-ozrutou.

Ked' sa kráľovskí vojaci ukázali ako zbabelci, oslovil richtár vlastných chlapov.

Bombura vytisol pred hradby doštený voz, schytil oje a za posmešného rehotu Turkov vyskočil na voz.

O chvíľu sa už Turci nesmiali. Bombura jedným úderom zrazil ich siláka na zem.

Turci výnimočne dodržali slovo. Po porážke svojho siláka odiahli od mestských hradieb a viac sa v Brezne neukázali.

Aj richtár dodržal slovo a dal Bomburovi, čo si žadal. Povedť hovorí, že sa ani nemusel premáhať, lebo krásnej richtárskej dcére nebolo proti vôle vydať sa za hrdinu.

Napísal MILAN HUDEC

DETI V ZELENOM

Pripravuje
MARTA ŠURINOVÁ
Illustroval
PETER CPIN

A preto vám vinšujeme,
všetko zo srdca prajeme,
aby ste v tomto roku
štastní boli v každom kroku.

Ked' v januári svieti slnko,
na jar bude veľká zima.

Dávaj si pozor, vydra!

Niekteré zvieratá zaspia tuhým zimným spánkom prv, než napadne sneh. Vydra riečna, pekná kunovitá šelma, si zo snehu nerobí ľažkú hlavu, hoci sa v ňom len ľažko brodí. Je výborný plavec a do vody sa jej najlepšie ide kízaním po bruchu. Vydra je spoločenská, hravá a vynachádzavá. Lenže človek je „vynachádzavejší“. Do vodných tokov vypúšťa odpad, ktorý často otrávi ryby, ktorými sa vydra živí. Ako som sa dočítala v Enviromagazíne, ktorý vydáva Ministerstvo životného prostredia SR, vydra riečna je zapísaná v červených zoznamoch ohrozených druhov. Za jej usmrtenie je pokuta až do výšky 60 000 korún. V skutočnosti je jej hodnota nevyčísliteľná. Voľakedy bol pre ňu najobávanejším nepriateľom poľovník, ktorý ju lovil pre peknú kožušinu a mäso. Dnes sú pre ňu nebezpečné aj autá. Vylakaná vydra často skončí pod ich kolesami. U nás žije hojnejšie najmä na strednom a východnom Slovensku.

Aby mohli vydry spojnejšie prechádzať cez rušné cesty, starostliví ochranári im vybavili takúto zaujímavú dopravnú značku:

POZOR VYDRA
WARNING OTTER
↑ 2 km ↑

Otázka pre kačicu divú

S mikrofónom stojím na brehu Oravskej priehrady. Voda ešte nezamrzla, ale už je poriadna zima. Predstavte si, že v tej ľadovej vode sa člapkajú kačice a ponárajú sa za potravou ako v lete.

„Divá kačička, netrasie ťa od zimy?“

„Ked' je voda čistá a je v nej dosť potravy, netrasie. Príroda nás dobre vystrojila do zimy a pritom sa ani nemusíme obliekať. Vrchné perie si natrieme tukom, ktorý si vytlačíme z osobitnej nadchvostovej žľazy. Takto nás chráni ako pršíplášť, ktorý neprepúšťa vodu. Okrem toho medzi mäkkučkým páperím (našou spodnou bielizňou a vrchným namosteným perím (nepremokavým kabátom) je vzduchová vrstva, ktorá nás chráni pred chladom ako teplý sveter a nadnáša nás na vode ako plávacia vesta.“

„Dakujem za odpoved“. A vy, kamaráti, prídeťte sa pozrieť na vodné vtáky. Nájdete ich všade tam, kde vodné toky ešte celkom nezakryl ľad.“

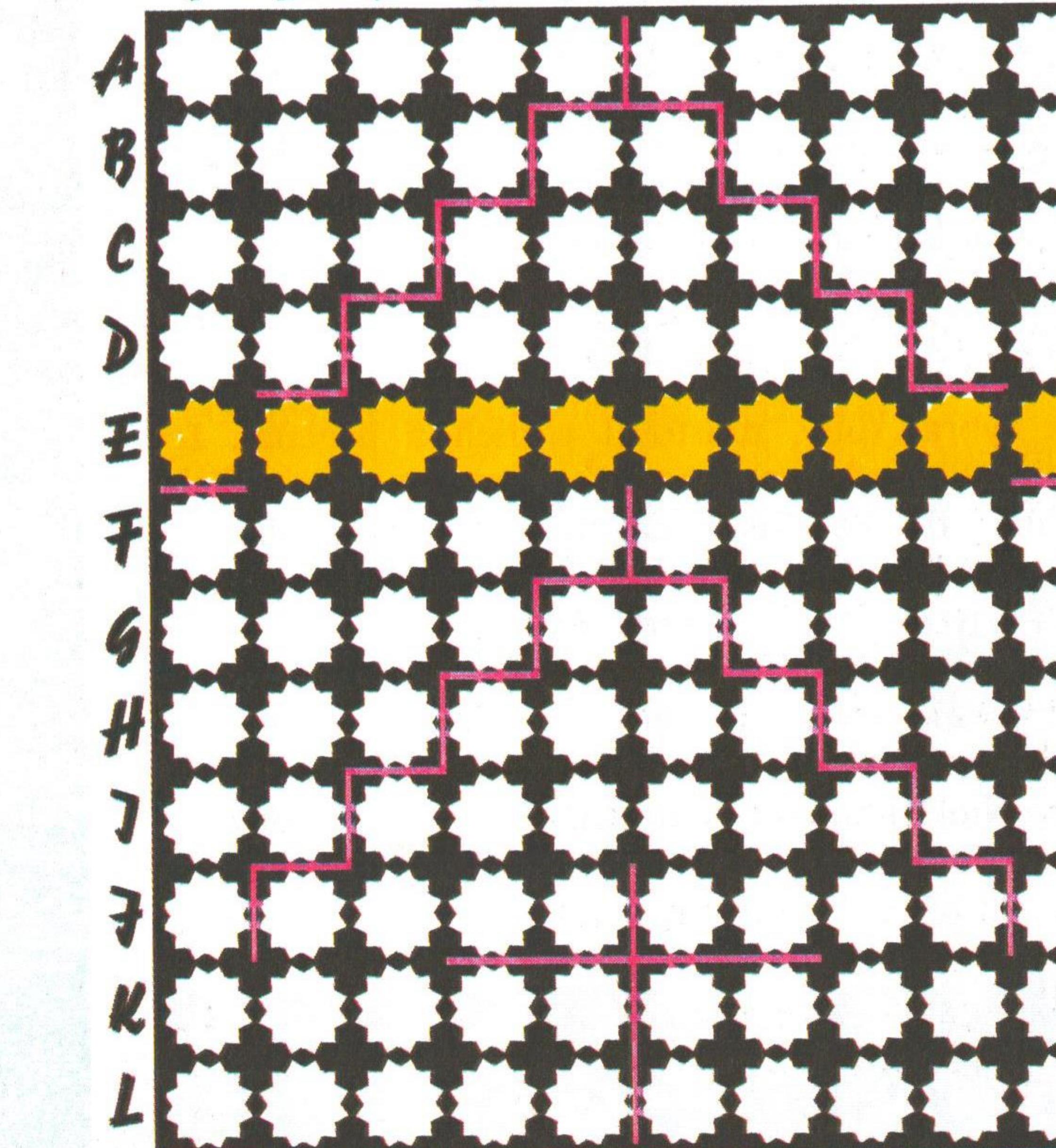

Krížovka siniecka

Viete, aký je rozdiel medzi autom a klavírom?
Viem, že moja otázka znie čudne, ale spisovateľ Vlad Bednár z Veľkej literárnej súťaže ma presvedčil, že ani zdaleka nie je taká nezmyselná, ako sa na prvý pohľad zdá.

Ked' si vylústite našu krížovku, dozviete sa, kto okrem ťofarov by si mal urobiť vodičský preukaz.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

ZVISLE: 1. Krajan – tvar slovesa „spraví“. 2. Obarová polievka – latanie – meno Eleny. 3. Zoberaj – tvar slovesa „badať“ – mzda. 4. Preorávaj – dovezenie – semeno z makovice – začiatok vkladu. 5. Tomáš – rozdeľoval – moc (sila) – Andrej a Anna. 6. Karol – spevohra (opera) – vykrikovanie – Rudolf a Pavol. 7. Začiatok oleja – južný olejnatý plod (oliva) – osobné zámeno stredného rodu – začiatok Albína. 8. Tvar slovesa „lapit“ – malá skupina domov (osada) – francovka. 9. Biblické mužské meno, Kainov brat – tvar slovesa „trepáť“ – krút. 10. Časť v množnom číslе – zmrznuté vodné pary, sriene (inovate).

Pomôcka: Menej známe výrazy sú uvedené v zátvorkách.

(PŠ)

JÁN ULIČIANSKY

Ilustrovala

MARTINA MATLOVIČOVÁ

Tik tak

V tú noc Tik Tak zaspal pod orlojom na starej radnici. Bola to neobyčajná noc. Hodiny odbili dvanásť a potom všetko stíchlo. Ráno sa prvé prebudilo svitanie. Svitanie však neprebudilo budíky a budíky neprebudili ľudí. Skoro všetci zaspali. Obyvatelia mesta boli pobúrení. Starosta mesta a jeho tajomník preto zvolali mestskú radu. Jej členovia mali rôzne návrhy, ako riešiť vzniknutý problém s časom. Z ich správ bolo jasné, že sú bezradní. Tažkosti narastali. Situácia bola neprehľadná. Vynorila sa pred nimi otázka: „Ked všetky hodiny v meste zastali, ako inak sa dá merať čas?“

Po starostovej otázke: „AKO INAK SA DÁ MERAŤ ČAS?“ nastalo ticho. Nikomu nič neschádzalo na um. „A čo slnečné hodiny?“ opýtal sa ktori nesmelo.

„Alebo presýpacie!“

„Vodné! Mali by sme sa pozrieť do múzea!“ poradil prvý člen mestskej rady. Tajomník vstal, pohľadom si premeral prítomných a piskľavým hlasom oznámi:

„Musíme vás upozorniť, že múzeum sme pred rokmi zrušili pre nedostatok záujmu.“

„A čo sa stalo s exponátmi?“

Tajomník vybral spisy, zalistoval v nich a prečítał, že slnečné hodiny boli výhodne predané, piesok z presýpacích hodín vysypali na detské ihrisko. Z vodných urobili akvárium.

„Správne, veľmi správne,“ súhlasil starosta.

Odrazu sa vztyčil piaty člen rady a vykrikol:

„Mali by sme zriaďiť funkciu mestského počítača času! Vyčádzajme z toho, že za sekundu sa počíta do jednej, za minútu do šesťdesiat a za hodinu by to bolo... tritisíčšeststo!“

„Nie! Nie! Nie!“ namietol starosta. „To je príliš zložité. Musíme vymyslieť niečo jednoduché a rozumné, ako sú hodiny!“

JE TU ANTON
MASKA
VO VECI
ČASU.

Klop! Klop! Klop!
Tajomník otvoril dvere, chvíľu si čosi šepkal s neznámym za dverami a potom sa obrátil na starostu:

„Je tu Anton Maska vo veci času. Môžeme ho prijať?“

„Samozrejme, vec času je dnes na prvom mieste!“

Skôr, ako Tóna Maska vstúpi do zasadacej siene, povieme si, ako sa Tik Tak ráno prebudil. Nebolo to nič príjemné!

Spal na lavičke pod radničným orlojom a celú noc sa mu snívalo, že počíta babbkine telegramy. Keď ráno otvoril oči, uvidel, ako sa nad ním skláňa Tučný Dodo.

„Hej, ty!“ zopakoval Dodo, „to je moja lavička!“

Tik Tak sa posadil a urobil mu vedľa seba miesto.

„Vstaň! Potrebujem celú lavičku, aby som sa mohol poriadne rozvaliť. Ja som Tu-

ný Dodo, mestský povalač.“

Tik Tak vstal a Dodo sa rozvalil na lavičke. Chvíľu si odídhol a potom pokračoval:

„Nevieš si predstaviť, koľko ma to stojí námahy, kym sa porozvaľujem po všetkých lavičkach v meste...“ Zazíval.

„A nie je ti ľuto prevaľaného času?“ opýtal sa ho Tik Tak.

A to nemal robiť! Keď chlapec spomenul slovo čas, Tučný Dodo si všimol jeho hodinky. Nie že by bol chcel vedieť, koľko je hodín. Čas pre neho naozaj nemal nijakú cenu. Tučného Doda zaujala šnúrka, na ktorej viseli. Zišla by sa mu do rozčaptanej topánky. Začal po nej poškúľovať! Tik Tak si to nevšimol a naletel na jeho návrh, aby sa šli spolu pozrieť, čo dávajú v kine Groteska. Bolo to mesto, kde sa Dodo povaloval, keď bolo vonku zlé počasie. Dodo chcel v tme kina šnúrku z chlapcovho krku potiahnuť. Veci sa však zvrtli inak!

Vedúcim kina bol nám už známy Tóna Maska, zriadenec z vyhliadkovej veže. Keď Maska zbadal Tika Taka v prítmí

kina, nenápadne si k nemu prisadol.

AU! Tik Tak bolestivo vykrikol. Bolo to vo chvíli, keď sa Tóna Maska nenápadne dotkol jeho hodiniek. Chvíľku v tom šere zápasili, potom Maska skrútil chlapcovu ruku za chrbát a vyviekol ho von. Tik Tak bol jeho zajatcom! A pretože i Tóna Maska vedel, čo sa v meste stalo, vymyslel si prefikaný plán...

Tóna Maska vstúpil do starostovej pracovne, zložil si z hlavy šiltovku a predstavil sa:

„Som Tóna Maska, zamestnanec vyhliadkovej veže.“

Potom ukázal na chlapca, ktorého držal za ruku:

„A toto je Tik Tak. Už včera mi bol podozrivý... Pracujem totiž na vyhliadkovej veže. Predávam tam lístky, viete... No a on tam prišiel a bol mi podozrivý. Tak som si pomyslel, že sa ho opýtam na tie hodinky.“

Starosta spozornel:

„Na aké hodinky?“

Tóna Maska ukázal prstom na Tika Taka.

„Na tie, čo má na krku.“

„V našej situácii, keď všetky hodiny v meste stoja, nemôžu nás zaujímať také na šnúrke od topánok.“

Idú !!!

„Ale tieto idú! Aj dnes idú!“ povedal Maska s dôrazom a premeriaval si členov mestskej rady. „Mysel som, že vás to môže zaujímať!!!“

Vsetci vyskočili od stola!

„Idú?“

Starosta pribehol k chlapcovi a priložil ucho k hodinám.

TIK TAK TIK TAK TIK TAK...

„Idú!!!“ zval vŕazoslávne.

„Hotový zázrak!“ kričali členovia rady.

„A naše šťastie!“ doložil starosta trievzo. „Máme hodinky, ktoré idú. Maska, vy môžete odísť, chlapec ostane tu!“

Maska sa začal usmievať:

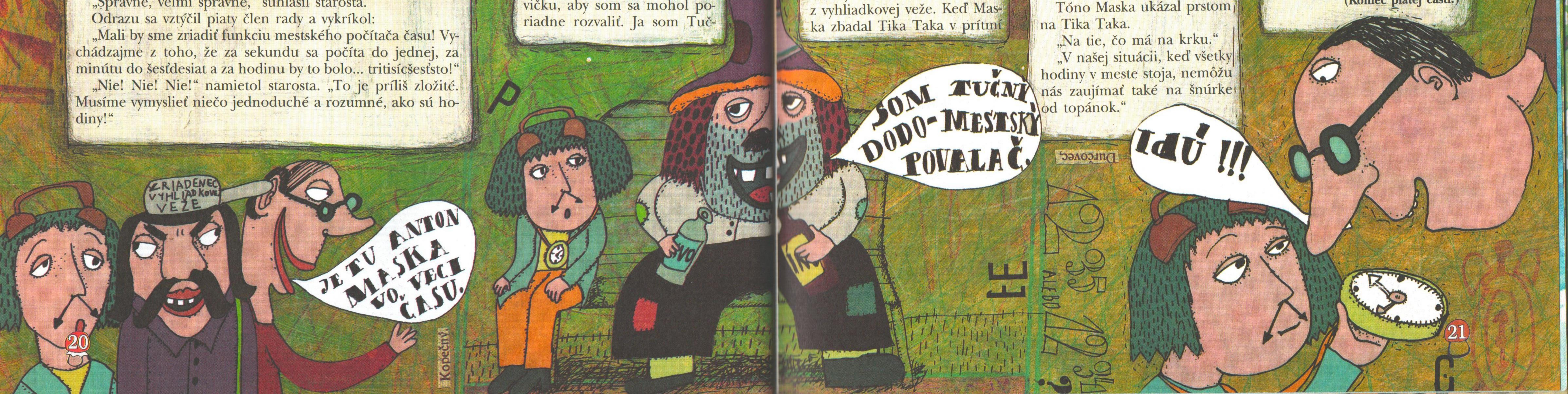
„Ved' ja som si hned povedal: – Chod, Tóna, na radnicu, dostaneš veľkú odmenu...“

Tajomník mu podal ruku.
„Dakujeme vám!“

Doviedol nič nechápajúceho Tóna Masku až k dverám. Ten sa bránil, mykal, obracal na Tika Taka.

„Choďte!“ zabuchol za ním tajomník dvere.

(Koniec piatej časti.)

Takto sa stará o svojho papagája
Paula Krajčová z Trenčína

Čo potrebuje papagáj najviac, nám nakreslila
Petra Krajčová zo Žiliny

Milí slniečkari,

naša redakcia chce pre vás robiť časopis, ktorý sa vám nikdy nezunuje. Veľmi nás zaujíma, ktoré rubriky v Slnečku sa vám páčia najviac, ale aj naopak, ktoré najmenej.

Napíšte nám na korešpondenčný lístok vaše najobľúbenejšie rubriky v Slnečku v poradí, v akom by ste ich postavili na stupienok víťazov. S označením „menej obľúbené“ uvedťe aj tie, ktoré čitate neradi. Nezabudnite uviesť svoje meno a presnú adresu. Z vašich anketových lístkov vyžrebujeme piatich šťastlivcov, ktorých odmeníme peknou knihou.

ANKETOVÉ RUBRIKY SLNIEČKA:

- * VEĽKÁ LITERÁRNA SÚŤAŽ
- * SLOVENSKO, MOJA VLAST
- * MAŁOVANÁ PÍSANKA
- * DETI V ZELENOM
- * POVEST - kreslený seriál
- * KAMARÁTKA SINDY (príbehy zvieratiek z útulku)
- * TIK TAK
- * KRÍŽOVKA SLNIEČKA.

Sniček

*Sniček, sniček malíčky
vkradol sa do izbičky.
Raz sa scboval pod perinu
a druhý raz poza skriňu.
Schovával sa tam i tam
malý nočný vetrolam.
Každú noc on tiško chodi,
do snov sa nám mäkkoo vnori.*

ALICA SZABÓOVÁ
ZŠ Hálava, Bratislava

Obrázok nakreslila Janka Kačalová z Bratislavы

Slnečk

umelecký mesačník pre žiakov 1.-5. ročníka ZŠ.

Vydáva Národné literárne centrum, Nám. SNP 12, 810 00 Bratislava.

Adresa redakcie: P. O. BOX 307, 810 00 Bratislava.
Telefón 07/381 41 62

Šéfredaktor ONDREJ SLIACKY
Zástupkyňa šéfredaktora Ľubica Kepštová
Grafická a výtvarná úprava Viera Fabianová
Jazyková redakcia Ján Kačala

Tlač Slovenská Grafia, a. s., Bratislava-Krasňany.
Rožšíruje firma ARES, s. r. o., Banšelova 4, 821 04 Bratislava, t. č. 07/43 41 46 65 a PNS, a. s., objednávky prijíma obchodné stredisko Prvej novinovej spoločnosti v sídlach okresov a regionálne stredisko PNS (Bratislava, Trnava, Nitra, B. Bystrica, Žilina, Košice, Poprad). Objednávky do zahraničia vybavuje PNS, a. s., Záhradnícka 151, 820 05 Bratislava.

Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena jedného výtlačku je 10 Sk, ročné predplatné je 100 Sk. Nevyžiadane rukopisy redakcia nevracia.

Obálku nakreslila Alena Wagnerová

Z výtvarného a textového stránku reklamy redakcia nezodpovedá.

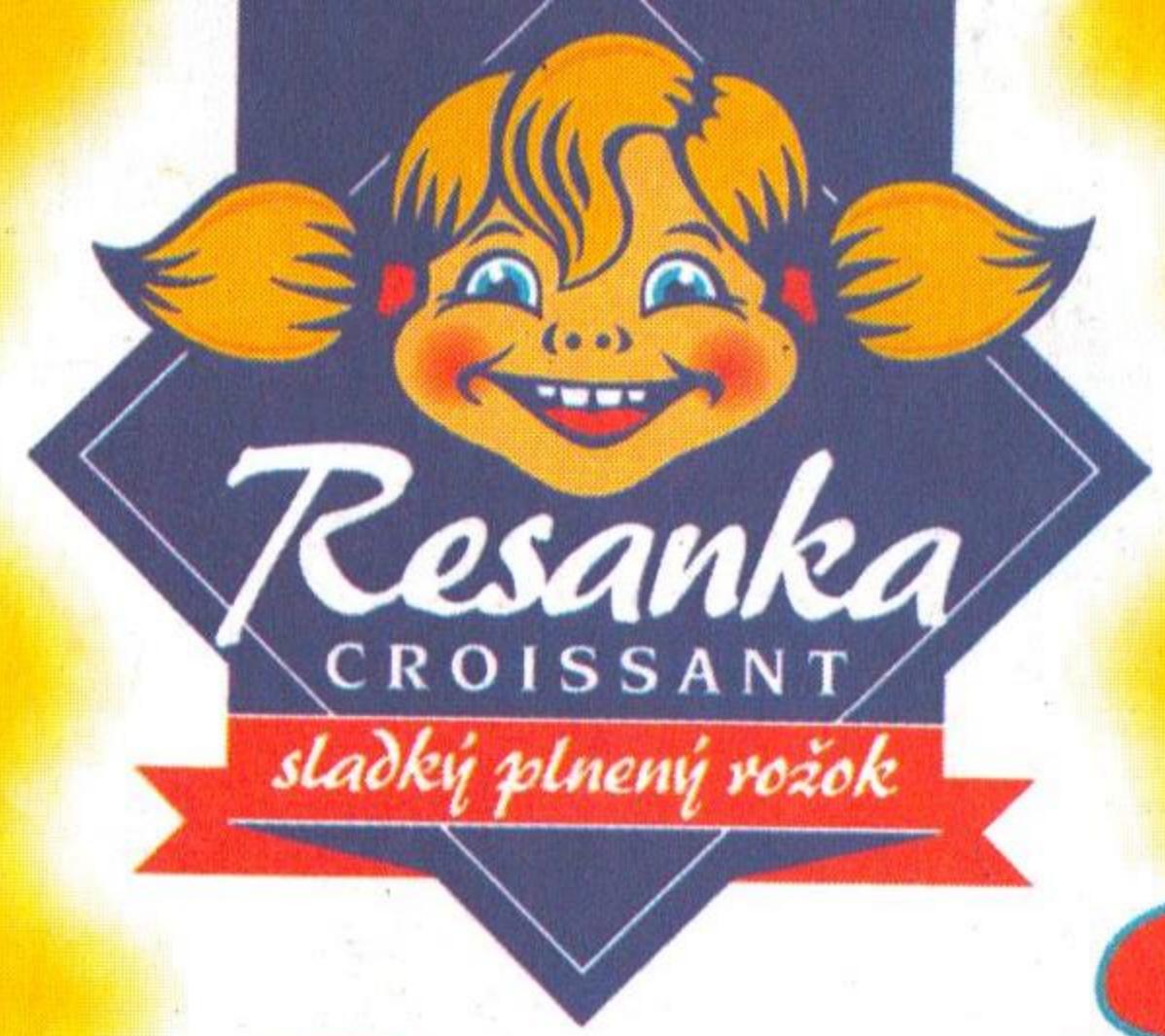
Danko a Vianoce

Bližili sa Vianoce. Dievčatko Janka s bračkom Filipkom sa veľmi tešili na stromček, darčeky a spúštu maškrt, ktoré im mamička každý rok prípraví. Obaja boli veľmi maškrtní a najradšej by stále jedli iba cukríky, čokoládu, či koláčiky. Raz, keď sa spolu hrali v izbičke a pochutnávali si na lízankách, ktorí zaklopali na ich okno. Deti sa zvedavo pribehli pozrieť, kto to je. Stál tam malý chlapček. Janka pootvorila okno a opatrne ho vzala do ruky. „Kto si?“ spýtali sa prekvapené deti. „Som tvarohový Danko z mliečnej krajiny a prišiel som Vás požiadať o pomoc“, povedal chlapček. Bol taký maličký, že sa pohodlne zmestil do Jankinej ruky. „A ako Ti môžeme pomôcť?“, spýtala sa Janka. „Moja krajina je v nebezpečenstve a pokial by všetky deti dali prednosť sladkostiam pred tvarohovými dobrotami, Dankom a Miláčikom, môže aj zaniknúť. Čím viac detí zabúda na dobroty z mliečka, tým viac ubúda z mojej krajiny“. Janka s Filipkom schovali lízanky a začali rozmyšľať, ako zachrániť mliečnu krajinu. „Už to mám“, povedala Janka. „Zavoláme všetkých našich kamarátov a pripravíme im mliečne Vianoce. To je výborný nápad“, povedal Danko. „Pomôžem Vám vyčarovať tie najlepšie dobroty z mliečka a tvarohu!“ Deti teda začali spolu s Dankom robiť tie najfantastickejšie dobroty. Danko im z tvarohu pripravil také chutné prekvapenia, o akých sa im ani nesnívalo a spolu ich ozdobili ovocím a piškótkmi. Chlapček Danko dokonca vyčaroval aj mliečny stromček a na vrch dal krásnu tvarohovú hviezdu. Potom deti zavolali svoje kamarátky a kamarátov, ktorí prišli aj so svojimi rodičmi. Všetci sa presvedčili, aké výborne a zdravé môžu byť mliečne Vianoce. Deti zistili, že maškry od Danky sú oveľa lepšie ako sladkosti.

A vy deti? Skúste aj vy vyčarovať maškru s tvarohovým Dankom, alebo nakresliť mliečne Vianoce. Tie najlepšie Danko odmení zaujímavými cenami.

Recepty a kresby pošlite na adresu:
Agromilk, a.s. • P.O. Box 23 C
950 22 Nitra

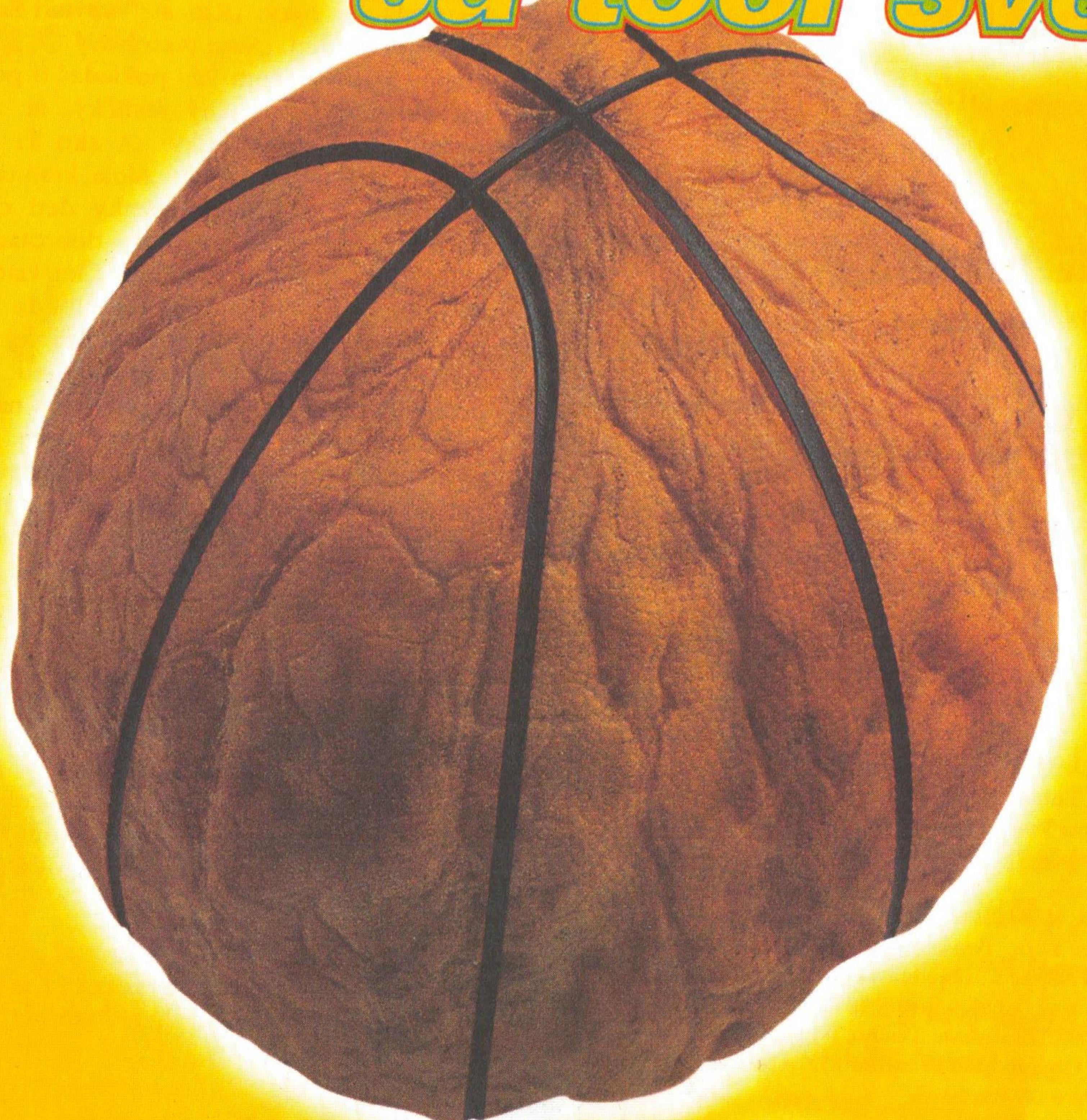

Kamarátil Prichádzaj nová súťaž špeciálne práve pre Vás. Jedzte Resanky, zbierajte samolepky, skladajte z nich obrázok kolotoča a môžete vyhrať každý mesiac: KOLIESKOVÉ KORČULE, BASKETBALOVÉ LOPTY, CD-ČKA, DÁŽDNIKY, BUMERANGY, na polročné vysvedčenie: SNOWBOARD, LYŽE ALEBO TRAMPOLÍNU a na konci školského roka: NAFUKOVACÍ ČLN, HORSKÝ BICYKEL, TENISOVÚ RAKETU, ČI POTÁPAČSKÚ VÝSTROJ.

Na záver súťaže bude vyžrebovaný výherca
premiovej ceny: KOLOTOČ NA CELÝ VÍKEND
PRE TEBA A TVOJICH PRIATEĽOV.

súťaž S Resankou sa točí svet!

Croissant - sladký plnený rožok s orechovou náplňou,
ktorý Vás posilní práve vtedy, keď to najviac potrebujete.

